

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЧИННИКІВ РИЗИКУ НА ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ: МАКРО- І ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТИ

©2025 Долженко Д. Ю.

УДК 658:330.1
JEL: D81; R41; R42; R49

Долженко Д. Ю. Дослідження впливу чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств: макро- і галузевий аспекти

У статті досліджено комплексний вплив чинників ризику на процеси формування та розвитку економічного потенціалу транспортних підприємств. Автором систематизовано ключові детермінанти ризику, розподілені за двома ієрархічними рівнями: макроекономічним і галузевим. На макрорівні проаналізовано вплив нестабільності політичної ситуації, волатильності валютних курсів, змін у податковому законодавстві та загального стану національної економіки на інвестиційну привабливість транспортного сектора. На галузевому рівні акцентовано увагу на специфічних ризиках, таких як коливання цін на енергоносії, зношеність основних засобів, недоброчесна конкуренція на ринку перевезень і динаміка зміни логістичних маршрутів. Аналіз чинників ризику є невід'ємною складовою формування стратегії розвитку транспортних підприємств. Від своєчасності та якості діагностики цих ризиків залежить їх конкурентоспроможність, фінансова стабільність і здатність до сталого відтворення ресурсного потенціалу. Встановлено, що найбільш вагомими є економічні та фінансові ризики, оскільки вони безпосередньо визначають стабільність грошових потоків і рівень прибутковості підприємств. Організаційно-управлінські ризики послаблюють систему управління, знижують продуктивність праці та перешкоджають стратегічному розвитку. Доведено, що соціально-економічні ризики проявляються через нестачу кваліфікованих кадрів, плінність персоналу та зростання трудових витрат, що негативно впливає на кадровий потенціал галузі. Екологічні та нормативно-правові ризики створюють додаткове навантаження через необхідність дотримання посиленних стандартів і часті зміни законодавства. Обґрунтовано, що ефективне управління економічним потенціалом в умовах невизначеності потребує впровадження адаптивних механізмів управління ризиками. Запропоновано модель методичного підходу дослідження впливу чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств (макро- і галузевий аспекти), що дозволяє мінімізувати негативні наслідки та забезпечити стратегічний розвиток підприємства.

Ключові слова: економічний потенціал, чинники ризику, макроекономічне середовище, галузеві ризики, стратегічний розвиток, управління ризиками, транспортне підприємство.

Рис.: 2. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 19.

Долженко Дмитро Юрійович – аспірант кафедри економіки, Державний університет «Київський авіаційний інститут» (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03058, Україна)

E-mail: zumert@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4174-8506>

UDC 658:330.1
JEL: D81; R41; R42; R49

Dolzhenko D. Yu. Research on the Impact of Risk Factors on the Formation and Development of the Economic Potential of Transport Enterprises: The Macroeconomic and Sectoral Aspects

The article examines the complex impact of risk factors on the processes of formation and development of the economic potential of transport enterprises. The author systematizes the key determinants of risk, distributed across two hierarchical levels: macroeconomic and sectoral. At the macro level, the impact of the instability of the political situation, volatility of exchange rates, changes in tax legislation and the general state of the national economy on the investment attractiveness of the transport sector is analyzed. At the sectoral level, the focus is on specific risks, such as fluctuations in energy prices, depreciation of fixed assets, unfair competition in the transportation market and the dynamics of changes in logistics routes. Analysis of risk factors is an integral part of the formation of a development strategy for transport enterprises. Their competitiveness, financial stability and ability to sustainably reproduce resource potential depend on the timeliness and quality of the diagnostics of these risks. It has been found that the most significant are economic and financial risks, since they directly determine the stability of money flows and the level of profitability of enterprises. Organizational and managerial risks weaken the management system, reduce labor productivity and hinder strategic development. It has been proved that socioeconomic risks manifest through a shortage of skilled personnel, staff turnover, and increasing labor costs, which negatively impact the sector's human resource potential. Environmental and regulatory risks impose additional burdens due to the need to comply with stricter standards and frequent legislative changes. It is substantiated that efficient management of economic potential in conditions of uncertainty requires the implementation of adaptive risk management mechanisms. A model of a methodological approach to studying the influence of risk factors on the formation and development of the economic potential of transport enterprises (macroeconomic and sectoral aspects) is proposed, which allows minimizing negative consequences and ensuring the strategic development of the enterprise.

Keywords: economic potential, risk factors, macroeconomic environment, sectoral risks, strategic development, risk management, transport enterprise.

Fig.: 2. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 19.

Dolzhenko Dmytro Yu. – Postgraduate Student of the Department of Economics, State University "Kyiv Aviation Institute" (1 Liubomyra Husara Ave., Kyiv, 03058, Ukraine)

E-mail: zumert@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4174-8506>

У сучасних умовах господарювання транспортні підприємства України функціонують у складному та динамічному економічному середовищі, яке характеризується високим рівнем ризиків і невизначеності. Формування та розвиток їх економічного потенціалу безпосередньо залежать від дії значної кількості чинників ризику, що мають як внутрішній, так і зовнішній характер.

Серед зовнішніх чинників ключову роль відіграють коливання макроекономічної ситуації, інфляційні процеси, зміни валютного курсу, податкового законодавства та вартості паливно-енергетичних ресурсів. Важливим залишається і вплив конкурентного середовища, глобалізаційних процесів та розвитку транспортної інфраструктури держави.

Внутрішні ризики зумовлені особливостями фінансово-господарської діяльності самих підприємств, рівнем зношеності основних фондів, кваліфікацією персоналу та ефективністю управління ресурсами. Недостатня гнучкість системи управління та відсутність стратегічного планування посилюють негативні наслідки впливу ризикових факторів.

У результаті порушується рівновага між наявними ресурсами та можливостями їх відтворення, що стримує розвиток економічного потенціалу. Зростання вартості транспортних послуг і зниження платоспроможного попиту створюють додаткові загрози для фінансової стійкості галузі. У сучасній відтворювальній економіці ключового значення набуває здатність підприємств адаптуватися до змін і мінімізувати вплив ризиків на результати діяльності. Діагностика ризиків дає змогу виявити слабкі місця у структурі економічного потенціалу та забезпечити його стабільний розвиток. Для ефективного управління необхідно впроваджувати інноваційні підходи до оцінювання, прогнозування та нейтралізації ризикових ситуацій.

Аналіз літературних джерел вітчизняних і закордонних науковців свідчить, що значна увага приділена розв'язанню завдань, пов'язаних із окресленням змісту, рівнем впливу, специфічних властивостей, переваг і обмежень щодо управління ризиками на підприємствах у динамічно змінюваному зовнішньому середовищі – Вараксіна О., Побіденна В., Гребеник Р. [1], Немченко В., Зеленьк В. [2], Письменна Т. [3], Свідерська А. [4], Семенова К., Тарасова К. [5].

Система управління ризиками на підприємстві повинна будуватися на певній послідовності дій, спрямованих на виявлення, оцінку та запобігання ризику або ж його мінімізацію [6]. Як зазначають Ареф'єва О., Титикало В., Коваленко Н. [7], управління ризиками – цілеспрямований процес

ідентифікації, оцінки, моніторингу та контролю невизначених подій, які можуть вплинути на досягнення цілей підприємства, з метою мінімізації збитків та використання можливостей.

Гринько Т., Гвінішвілі Т., Юлдашев Р. [8] вважають, що ризики слід розглядати як динамічну величину, що може впливати на підприємство як негативно, так і стимулююче. Шматько Н., Кармінська-Белоброва М. [9] аналізують сучасні методи та підходи до управління ризиками на підприємстві.

Попри значну кількість наукових напрацювань з питань дослідження й управління ризиками, недослідженими залишається вплив чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств, що й обумовлює актуальність дослідження.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та систематизація ризиків щодо формування економічного потенціалу транспортних підприємств у макро- та галузевому аспектах. А також розробка методичного підходу до дослідження впливу чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств.

Сучасний розвиток транспортних підприємств супроводжується зростанням впливу численних ризиків, що ускладнюють процес формування та ефективного використання їх економічного потенціалу. Водночас на практиці залишається невирішеною проблема розроблення єдиного комплексного методичного інструментарію, який би дозволяв всебічно оцінити вплив чинників ризику на діяльність транспортних підприємств.

Існуючі підходи до оцінювання ризиків здебільшого мають фрагментарний характер і не забезпечують системного урахування економічних, фінансових, технологічних, організаційних і соціальних аспектів. Це призводить до труднощів у прогнозуванні наслідків ризикових ситуацій та виборі ефективних управлінських рішень. Відсутність методичної єдності знижує якість діагностики економічного потенціалу та ускладнює визначення пріоритетів його розвитку. У результаті підприємства стикаються з невиправданими витратами, втратою конкурентоспроможності та погіршенням фінансової стійкості. Розробка моделі макроекономічної безпеки від впливу ризиків слугує основою для стратегічного планування в умовах невизначеності [10].

Необхідність створення комплексного методичного інструментарію обумовлена потребою інтегрувати кількісні та якісні методи оцінювання впливу ризиків. Такий підхід забезпечить обґрунтованість управлінських рішень і дозволить під-

вищити ефективність використання ресурсного потенціалу. Отже, актуальність проблеми полягає в пошуку науково обґрунтованих методів комплексної діагностики ризиків у контексті відтворювального розвитку транспортних підприємств. Це створює основу для розроблення дієвих стратегій забезпечення їх сталого функціонування в умовах економічної невизначеності.

Інформаційне забезпечення досліджуваного механізму економічного потенціалу транспортних підприємств залежить від ефективності розробки фінансової, маркетингової, стратегії управління персоналом та інвестиційної діяльності [11; 12].

Автором пропонується досліджувати вплив чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств через два основні рівні аналізу: макро- та галузевий аспекти.

1. Макроасpekt. Макроекономічний рівень дозволяє оцінити зовнішні чинники ризику, які формуються на рівні країни чи світової економіки та впливають на всі транспортні підприємства. До таких чинників належать:

- ✦ коливання валютних курсів та інфляції;
- ✦ загальні тенденції економічного зростання чи спадів;
- ✦ політична та регуляторна стабільність;
- ✦ зміни податкового і тарифного законодавства;
- ✦ глобальні ризики (кризи, пандемії, війни).

Перевага такого підходу – він дозволяє оцінити системний вплив зовнішніх ризиків і врахувати макроекономічні тренди при формуванні стратегії.

Обмеження полягають в такому – менше враховується специфіка конкретного підприємства та його внутрішні фактори.

2. Галузевий аспект. Галузевий рівень концентрується на ризиках, специфічних для транспортної сфери та її сегментів (вантажні перевезення, пасажирські перевезення, логістичні послуги). При цьому аналізуються:

- ✦ стан транспортної інфраструктури;
- ✦ конкуренція та концентрація на ринку;
- ✦ технологічний рівень рухомого складу;
- ✦ фінансова стабільність підприємств галузі;
- ✦ регіональні нормативні та екологічні вимоги.

Перевага: дозволяє ідентифікувати специфічні для галузі ризики та адаптувати управлінські рішення до конкретних умов.

Обмеження: менш придатний для оцінки глобальних ризиків та макроекономічних шоків.

Отже, комплексне дослідження ризиків економічного потенціалу транспортних підприємств потребує синтезу макро- та галузевого аспектів. Та-

кий підхід дозволяє побудувати багаторівневу модель ризиків; визначити пріоритети управлінських заходів; сформуванню більш об'єктивну оцінку впливу ризиків на розвиток економічного потенціалу.

Ризики формування та розвитку економічного потенціалу транспортних підприємств – це сукупність несприятливих внутрішніх і зовнішніх факторів, які можуть негативно вплинути на рівень, структуру, ефективність використання та відтворення ресурсного потенціалу підприємства, а також на його здатність забезпечувати стабільне функціонування та розвиток у довгостроковій перспективі.

Такими ризиками бувають:

- ✦ *економічні ризики* (коливання вартості палива, тарифів, валютних курсів, зміни попиту на транспортні послуги);
- ✦ *фінансові ризики* (нестача обігових коштів, зростання кредитного навантаження, неплатоспроможність контрагентів);
- ✦ *виробничо-технологічні ризики* (зношеність рухомого складу, поломки техніки, недостатній рівень технічного оновлення);
- ✦ *організаційно-управлінські ризики* (неефективна система управління, помилки у плануванні, низька кваліфікація персоналу);
- ✦ *інноваційні ризики* (недостатня готовність до впровадження нових технологій та цифрових рішень);
- ✦ *соціально-економічні ризики* (зміни трудового потенціалу, плінність кадрів, соціальна напруга);
- ✦ *екологічні та інституційні ризики* (посилення екологічних вимог, нестабільність нормативно-правового поля).

Узагальнюючи, ризики формування та розвитку економічного потенціалу транспортних підприємств відображають ступінь невизначеності в процесах використання ресурсів, управління активами та досягнення стратегічних цілей підприємства в умовах відтворювальної економіки.

Характеристика основних ризиків розвитку економічного потенціалу транспортних підприємств представлена в *табл. 1*.

Актуалізація факторів, необхідних для функціонування підприємств, повинна забезпечувати активізацію залучення інвестиційних ресурсів, визначати організаційні основи сприятливого інвестиційного клімату, а також сприяти технологічним нововведенням для формування економічного потенціалу підприємств [13; 14]. Аналіз сучасних підходів до формування економічного потенціалу підприємств дозволяє виділити основні з них: системний, комплексний, функціональний, іннова-

Характеристика основних ризиків розвитку економічного потенціалу транспортних підприємств

Група ризиків	Характеристика ризиків (приклади)	Можливий вплив на підприємства
1. Економічні ризики	1. Коливання валютного курсу 2. Зміна цін на паливо та енергоносії 3. Інфляційні процеси 4. Зниження попиту на транспортні послуги 5. Посилення конкуренції на ринку	– Підвищення собівартості перевезень – Зниження прибутковості – Втрата ринкових позицій – Скорочення обсягів діяльності – Нестабільність фінансових результатів
2. Фінансові ризики	1. Недостатність власного капіталу 2. Зростання кредитного навантаження 3. Несвоєчасна оплата з боку клієнтів 4. Обмежений доступ до кредитних ресурсів 5. Помилки у фінансовому плануванні	– Порушення ліквідності – Втрата платоспроможності – Неможливість фінансування оновлення основних засобів – Зростання фінансових витрат – Зниження інвестиційної привабливості
3. Виробничо-технологічні ризики	1. Зношеність рухомого складу 2. Часті технічні несправності 3. Відсутність інноваційних технологій 4. Недостатня автоматизація процесів 5. Затримки в технічному обслуговуванні	– Збільшення витрат на ремонт і обслуговування – Зниження продуктивності праці – Перебої у виконанні перевезень – Погіршення якості послуг – Втрата клієнтів
4. Організаційно-управлінські ризики	1. Неефективна структура управління 2. Відсутність стратегічного планування 3. Недостатня кваліфікація менеджменту 4. Слабка мотивація персоналу 5. Помилки в ухваленні управлінських рішень	– Зниження ефективності використання ресурсів – Порушення комунікацій – Зростання внутрішніх витрат – Втрата керованості підприємством – Зниження конкурентоспроможності
5. Соціально-економічні ризики	1. Плинність кадрів 2. Недостатня кваліфікація водіїв і технічного персоналу 3. Зростання заробітних вимог працівників 4. Конфлікти в колективі 5. Соціальна напруга в регіоні	– Зменшення продуктивності праці – Збільшення витрат на персонал – Порушення графіків перевезень – Втрата репутації роботодавця – Скорочення кадрового потенціалу
6. Екологічні та нормативно-правові ризики	1. Посилення екологічних вимог 2. Зміни в податковому законодавстві 3. Недосконалість правового регулювання транспорту 4. Недотримання стандартів безпеки 5. Відсутність державних стимулів для оновлення техніки	– Зростання витрат на дотримання норм – Ризик штрафних санкцій – Тимчасове призупинення діяльності – Втрата довіри з боку партнерів – Зниження інвестиційної привабливості

Джерело: авторська розробка.

ційний, інтеграційний, стратегічний, нормативний та інші [15; 17].

Автором розроблено модель методичного підходу до дослідження впливу чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств (з урахуванням макро- та галузевого аспектів), що являє собою системну структуру, яка поєднує послідовність етапів, методи та інструменти дослідження для кількісного та якісного оцінювання ризиків та їхнього впливу на економічний потенціал (рис. 1).

Систематизацію ризиків формування економічного потенціалу транспортних підприємств у

макро- та галузевому аспектах і їх можливий вплив наведено в табл. 2.

Автором пропонується методичний інструментарій дослідження впливу чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств (табл. 3).

Враховуючи представлені в табл. 3 методичні підходи, автором розроблено методичку прогнозування впливу чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств з урахуванням макро- та галузевого рівнів (рис. 2).

Рис. 1. Модель методичного підходу дослідження впливу чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств (макро- і галузевий аспекти)

Джерело: авторська розробка.

**Систематизація ризиків формування економічного потенціалу транспортних підприємств
у макро- та галузевому аспектах**

Аспект	Група ризиків	Приклади ризиків	Можливий вплив на економічний потенціал підприємства
Макро	Економічні	<ul style="list-style-type: none"> - Інфляція - Валютні коливання - Економічний спад - Кредитна нестабільність - Зростання цін на паливо 	Зниження купівельної спроможності, збільшення витрат, скорочення інвестицій, зменшення фінансової стійкості
	Політичні та правові	<ul style="list-style-type: none"> - Зміни законодавства - Податкові зміни - Політична нестабільність - Торговельні обмеження - Корупція 	Порушення планів розвитку, зростання адміністративних витрат, юридичні ризики
	Соціальні та демографічні	<ul style="list-style-type: none"> - Міграційні процеси - Зміна структури населення - Соціальні протести - Брак кваліфікованих кадрів - Зміни у трудовому законодавстві 	Вплив на наявність робочої сили, підвищення витрат на персонал, зниження ефективності роботи
Галузевий	Транспортна інфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> - Зношеність доріг і мостів - Обмежена пропускна спроможність - Недостатність вокзалів/терміналів - Обмежений доступ до портів - Відсутність модернізації 	Ускладнення перевезень, зростання витрат на логістику, скорочення обсягів перевезень
	Технологічні	<ul style="list-style-type: none"> - Старіння рухомого складу - Низький рівень автоматизації - Відсутність сучасних ІТ-рішень - Недостатня енергоефективність - Невпровадження інновацій 	Падіння продуктивності, збільшення експлуатаційних витрат, зниження конкурентоспроможності
	Галузеві фінансові	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатнє фінансування - Висока заборгованість підприємств - Ризик неплатоспроможності партнерів - Зростання ставок кредитування - Обмежений доступ до інвестицій 	Обмеження інвестиційних можливостей, зниження ліквідності, ризик банкрутства
	Конкурентні та ринкові	<ul style="list-style-type: none"> - Посилення конкуренції - Зміна попиту на транспортні послуги - Вхідження нових операторів - Зниження тарифів - Монополізація ринку 	Втрата ринкових часток, зниження доходів, необхідність перегляду стратегії

Джерело: авторська розробка.

Характеристика переваг методики прогнозування впливу чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств представлена нижче:

1. Кількісна оцінка впливу ризиків. Методика дозволяє не лише виявляти ризики, а й вимірювати їхній вплив у числовому вираженні. Це дає змогу об'єктивно оцінювати ступінь загрози та пріоритети управлінських рішень для мінімізації негативного впливу.

2. Можливість прогнозування на перспективу. Використання методів регресійного аналізу

та прогнозування дозволяє оцінювати потенційний розвиток економічного потенціалу підприємств у майбутньому. Це забезпечує стратегічне планування та своєчасне прийняття управлінських рішень.

3. Врахування взаємозв'язку між кількома ризиками одночасно. Методика дозволяє досліджувати комплексний вплив різних ризиків, враховуючи їх взаємозалежність. Це забезпечує більш точну та реалістичну оцінку можливих наслідків для економічного потенціалу підприємств.

4. Універсальність застосування для макро- та галузевого рівнів. Методика придатна як

Методичний інструментарій дослідження впливу чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств

Методичний інструмент	Характеристика використання
Статистичний аналіз	Збір та обробка даних про фінансові, операційні та ринкові показники; виявлення тенденцій, коливань та аномалій у діяльності підприємств; виявлення закономірностей у динаміці ризиків
Регресійний аналіз	Кількісна оцінка впливу окремих ризиків на економічний потенціал; побудова моделей прогнозування розвитку підприємств; визначення залежності показників економічного потенціалу від факторів ризику
Економіко-математичне моделювання	Формування моделей взаємозв'язку між ризиками та показниками ефективності; аналіз сценаріїв розвитку та наслідків ризиків; проведення оптимізаційних розрахунків для управлінських рішень
Сценарний аналіз	Розробка альтернативних сценаріїв розвитку підприємства з урахуванням різних ризикових факторів; оцінка наслідків для економічного потенціалу; підготовка стратегічних рекомендацій
Індексний метод	Формування інтегральних показників економічного потенціалу та рівня ризику; порівняння підприємств або галузей за ризикованістю; ранжування та класифікація ризиків
Метод Монте-Карло (імітаційне моделювання)	Проведення чисельних експериментів для оцінки ймовірності настання ризиків; аналіз варіантів розвитку з урахуванням невизначеності; підтримка прийняття рішень в умовах ризику
Фінансово-економічний аналіз	Оцінка впливу ризиків на ліквідність, рентабельність, власний капітал і структуру активів; виявлення зон потенційної нестійкості; забезпечення фінансової стійкості підприємств

Джерело: авторська розробка.

для оцінки впливу ризиків на економіку в цілому, так і для конкретних галузей, зокрема транспортного сектора. Це робить її ефективним інструментом для управлінців різних рівнів – від державних органів до керівництва окремих підприємств.

Варто зазначити, що вплив факторів зовнішнього середовища також відіграє важливу роль як на формування економічного потенціалу, так і на рівень інвестиційної привабливості підприємства [16]. Оскільки економічний потенціал є комплексною характеристикою підприємства, з позиції оцінки його рівня, перш за все, необхідно визначитися з його складовими, що здатні забезпечувати максимально можливе виробництво товарів і послуг [18; 19].

Аналіз чинників ризику є невід'ємною складовою формування стратегії розвитку транспортних підприємств. Від своєчасності та якості діагностики цих ризиків залежить їх конкурентоспроможність, фінансова стабільність і здатність до сталого відтворення ресурсного потенціалу.

ВИСНОВКИ

Отже, розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств перебуває під значним впливом багатьох різноспрямованих ризиків. Най-

більш вагомими є економічні та фінансові ризики, оскільки вони безпосередньо визначають стабільність грошових потоків і рівень прибутковості підприємств. Виробничо-технологічні чинники пов'язані зі зношеністю рухомого складу та недостатнім технічним оновленням, що призводить до підвищення витрат і зниження ефективності перевізного процесу. Організаційно-управлінські ризики послаблюють систему управління, знижують продуктивність праці та перешкоджають стратегічному розвитку. Водночас соціально-економічні ризики проявляються через нестачу кваліфікованих кадрів, плінність персоналу та зростання трудових витрат, що негативно впливає на кадровий потенціал галузі. Екологічні та нормативно-правові ризики створюють додаткове навантаження через необхідність дотримання посилених стандартів і часті зміни законодавства. Сукупна дія цих факторів ускладнює процес формування сталого економічного потенціалу та потребує системного підходу до управління ризиками.

Таким чином, діагностика та мінімізація ризиків є необхідною умовою забезпечення конкурентоспроможності, фінансової стабільності й ефективного розвитку транспортних підприємств у відтворювальній економіці. ■

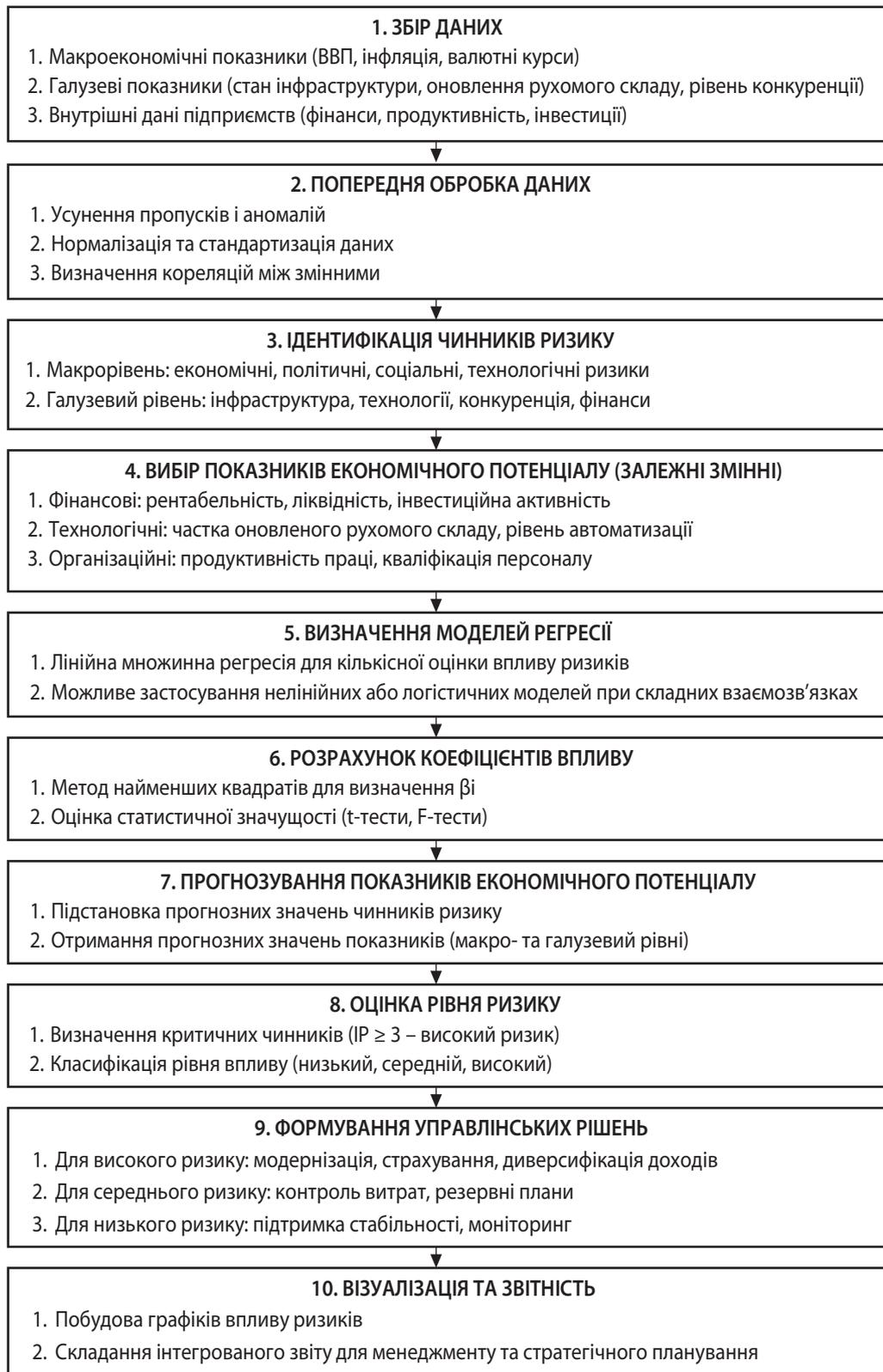

Рис. 2. Алгоритм методики прогнозування впливу чинників ризику на формування та розвиток економічного потенціалу транспортних підприємств

Джерело: авторська розробка.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Варахсіна О. В., Побіденна В. Б., Гребеник Р. О. Управління ризиками в контексті економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 56.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-47>
2. Немченко В. В., Зеленьак В. В. Ризики інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства. *Економіка харчової промисловості*. 2015. Т. 7. Вип. 4. С. 73–79.
DOI: <https://doi.org/10.15673/2312-847x.4/2015.56863>
3. Письменна Т. В. Фінансові ризики в господарській діяльності підприємства. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2015. № 3. С. 151–158. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2015_3_22
4. Свідерська А. Поняття та класифікація ризиків у зовнішньоекономічній діяльності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2014. Т. 46. № 3. С. 113–121. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/46/184.pdf>
5. Семенова К. Д., Тарасова К. І. Ризики діяльності промислових підприємств: інтегральне оцінювання : монографія. Одеса : Гуляєва В. М., 2017. 234 с.
6. Ріщук Л. І., Микитюк Н. Є. Організація системи управління ризиками на промислових підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 296–299. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/58.pdf>
7. Ареф'єва О., Титикало В., Коваленко Н. Економічний механізм забезпечення фінансової безпеки підприємств при нестабільності зовнішнього середовища. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Економіка»*. 2023. Вип. 16.
DOI: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-16\(32\)-03](https://doi.org/10.33296/2707-0654-16(32)-03)
8. Гринько Т., Гвінішвілі Т., Юлдашев Р. Аналіз систем управління ризиками на підприємствах. *Економічний аналіз*. 2024. Т. 34. № 2. С. 223–236.
DOI: <https://doi.org/10.35774/есона2024.02.223>
9. Шматько Н., Кармінська-Белоброва М. Аналіз сучасних методів та підходів до управління ризиками на підприємстві. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія «Економічні науки». 2023. № 1. С. 26–32.
DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.1.26>
10. Arefieva O., Piletska S., Seilova N., Simkova T. Modeling macroeconomic security in the national security system of the state in the context of increasing threats and negative challenges. *Seur Workshop Proceedings*. 2025. Vol. 4024. P. 429–439. URL: <https://seur-ws.org/Vol-4024/paper27.pdf>
11. Побережна З. М. Формування ключових компонентів забезпечення конкурентоспроможності бізнес-моделі авіапідприємств. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2021. № 2. С. 168–178.
DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/74.168>
12. Побережна З. М. Інтегрований механізм інструментального забезпечення стратегічного розвитку бізнес-моделі підприємств авіаційної галузі. *Економічний простір*. 2022. № 179. С. 70–78.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-11>
13. Arefiev S., Filippov V., Shepelenko S. et al. Organizational and economic principles of activation of the attraction of investment resources in the development of economic systems. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2024. Vol. 46. No. 2. P. 131–138.
DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2024.14>
14. Ареф'єв С. О., Ареф'єва О. В., Андрієнко М. М. Чинники впливу на зміни особливостей і видів об'єктів інтелектуальної власності в сучасних трендах управління промисловим підприємством та технологічних нововведень. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія «Економічні науки». 2023. № 5. С. 89–95.
DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.5.89>
15. Пілецька С. Т., Лункіна І. Ю. Стратегічно орієнтований економічний потенціал підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 9/1. С. 17–23.
DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2022.9\(1\).4](https://doi.org/10.37634/efp.2022.9(1).4)
16. Ostapenko T., Arefieva O., Zhyljaev I. et al. Investment attractiveness forming of managerial projects. *Technology Audit and Production Reserves*. 2025. Vol. 3. No. 4. P. 14–25.
DOI: <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2025.329981>
17. Ареф'єва О. В., Ковальчук А. М., Загайна С. Ю. Дослідження підходів формування економічного потенціалу підприємства у контексті прозорості розвитку інвестиційних процесів. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2023. № 3. С. 131–139.
DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/83.131>
18. Богма О., Ганечко І., Лимар В. Економічний потенціал підприємства: зміст та ключові характеристики. *Scientia Fructuosa*. 2022. Т. 141. № 1. С. 58–68.
DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(141\)04](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(141)04)
19. Кравчик Ю. В. Економічний потенціал нанотехнологій на глобальному ринку. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. № 2. С. 202–207.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-34>

REFERENCES

- Arefiev S. O., Arefieva O. V. & Andriienko M. M. (2023). Chynnyky vplyvu na zminy osoblyvosti i vydiv ob'ektiv intelektualnoi vlasnosti v suchasnykh trendakh upravlinnia promyslovym pidpriemstvom ta tekhnolohichnykh novovveden [Factors influencing changes in features and types of intellectual property objects in modern trends of industrial enterprise management and technological innovations]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut»*. Serii «Ekonomiczni nauky», 5, 89–95.
<https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.5.89>

- Arefiev S., Filippov V. & Shepelenko S. (2024). Organizational and economic principles of activation of the attraction of investment resources in the development of economic systems. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 2(46), 131–138. <https://doi.org/10.15544/mts.2024.14>
- Arefieva O., Piletska S., Seilova N. & Simkova T. (2025). Modelling macroeconomic security in the national security system of the state in the context of increasing threats and negative challenges. *Ceur Workshop Proceedings*, 4024, 429–439. <https://ceur-ws.org/Vol-4024/paper27.pdf>
- Arefieva O. V., Kovalchuk A. M. & Zahaina S. Yu. (2023). Doslidzhennia pidkhodiv formuvannia ekonomichnoho potentsialu pidpriemstva u konteksti transparentnosti rozvytku investytsiinykh protsesiv [Research of approaches to the formation of the economic potential of the enterprise in the context of transparency of the development of investment processes]. *Ekonomichniy visnyk Dniprovskoi politekhniki*, 3, 131–139. <https://doi.org/10.33271/ebdut/83.131>
- Arefieva O., Tytykalo V. & Kovalenko N. (2023). Ekonomichniy mekhanizm zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpriemstv pry nestabilnosti zovnishnoho seredovyshcha [Economic mechanism for ensuring financial security of enterprises under environmental instability]. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriiia «Ekonomika»*, 16. [https://doi.org/10.33296/2707-0654-16\(32\)-03](https://doi.org/10.33296/2707-0654-16(32)-03)
- Bohma O., Hanechko I. & Lyamar V. (2022). Ekonomichniy potentsial pidpriemstva: zmist ta kluchovi kharakterystyky [Economic potential of the enterprise: content and key characteristics]. *Scientia Fructuosa*, 1(141), 58–68. [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(141\)04](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(141)04)
- Hrynko T., Hviniazhvili T. & Yuldashev R. (2024). Analiz system upravlinnia ryzykamy na pidpriemstvakh [Analysis of risk management systems at enterprises]. *Ekonomichniy analiz*, 2(34), 223–236. <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.223>
- Kravchuk Yu. V. (2024). Ekonomichniy potentsial nanotekhnologii na hlobalnomu rynku [Economic potential of nanotechnologies in the global market]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniki*, 2(9), 202–207. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-34>
- Nemchenko V. V. & Zeleniak V. V. (2015). Ryzyky innovatsiino-investytsiinoi diialnosti pidpriemstva [Risks of innovation and investment activity of the enterprise]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, 4(7), 73–79. <https://doi.org/10.15673/2312-847x.4/2015.56863>
- Ostapenko T., Arefieva O. & Zhylyjaev I. (2025). Investment attractiveness forming of managerial projects. *Technology Audit and Production Reserves*, 4(3), 14–25. <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2025.329981>
- Piletska S. T. & Lunkina I. Yu. (2022). Stratehichno orientovanyi ekonomichniy potentsial pidpriemstva [Strategically oriented economic potential of the enterprise]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, 9/1, 17–23. [https://doi.org/10.37634/efp.2022.9\(1\).4](https://doi.org/10.37634/efp.2022.9(1).4)
- Poberezhna Z. M. (2021). Formuvannia kluchovykh komponentiv zabezpechennia konkurentospromozhnosti biznes-modeli aviapidpriemstv [Formation of key components for ensuring the competitiveness of the airline business model]. *Ekonomichniy visnyk Dniprovskoi politekhniki*, 2, 168–178. <https://doi.org/10.33271/ebdut/74.168>
- Poberezhna Z. M. (2022). Intehrovanyi mekhanizm instrumentalnoho zabezpechennia stratehichnoho rozvytku biznes-modeli pidpriemstv aviatsiinoi haluzi [Integrated mechanism of instrumental support for strategic development of the aviation industry business model]. *Ekonomichniy prostir*, 179, 70–78. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-11>
- Pysmenna T. V. (2015). Finansovi ryzyky v hospodarskii diialnosti pidpriemstva [Financial risks in the economic activity of the enterprise]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Ekonomichni nauky»*, 3, 151–158. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2015_3_22
- Rishchuk L. I. & Mykytiuk N. Ye. (2018). Orhanizatsiia systemy upravlinnia ryzykamy na promyslovykh pidpriemstvakh [Organization of risk management system at industrial enterprises]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, 23, 296–299. <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/58.pdf>
- Semenova K. D. & Tarasova K. I. (2017). Ryzyky diialnosti promyslovykh pidpriemstv: intehralne otsiniuvannia: monohrafiia [Risks of industrial enterprises activity: integrated assessment: monograph]. Huliaieva V. M.
- Shmatko N. & Karminska-Bielobrova M. (2023). Analiz suchasnykh metodiv ta pidkhodiv do upravlinnia ryzykamy na pidpriemstvi [Analysis of modern methods and approaches to risk management at the enterprise]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichniy instytut». Seriiia «Ekonomichni nauky»*, 1, 26–32. <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.1.26>
- Sviderska A. (2014). Poniattia ta klasyfikatsiia ryzykiv u zovnishnoekonomichnii diialnosti pidpriemstva [Concept and classification of risks in the foreign economic activity of the enterprise]. *Halytskyi ekonomichniy visnyk*, 3(46), 113–121. <https://galician-visnyk.tntu.edu.ua/pdf/46/184.pdf>
- Varaksina O. V., Pobidenna V. B. & Hrebenyk R. O. (2023). Upravlinnia ryzykamy v konteksti ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Risk management in the context of economic security of the enterprise]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-47>

Науковий керівник – Ареф'єва О. В., виконуюча обов'язки завідувача кафедри економіки, доктор економічних наук, професор Державного університету «Київський авіаційний інститут» (м. Київ)

Стаття надійшла до редакції / Received: 18.11.2025.
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 03.12.2025